

УДК 373.3.016:62/64

DOI 10.31654/2663-4902-2021-PP-1-102-109

Шевчук М. О.

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки, початкової освіти та освітнього менеджменту
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
m.a.shevchukk@gmail.com
orcid.org/0000-0002-6402-7400

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНИХ ПОЧУТТІВ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ТРУДОВОМУ НАВЧАННІ

У статті висвітлюється актуальність проблеми формування естетичних почуттів у трудовому навчанні в початковій школі в умовах національного відродження України. Автор визначає шляхи формування естетичних почуттів молодших школярів, аналізуючи основні нормативно-правові документи початкової школи (Державний стандарт початкової освіти та Типові освітні програми Нової української школи). Основним шляхом, на думку автора, є реалізація положень технологічної галузі в освітньому процесі початкової школи. Трудове навчання в початковій школі спрямоване на формування естетичного ставлення молодших школярів до праці та людей праці, переживання краси у власноруч створених виробах та творах українського декоративно-прикладного мистецтва. Логічним продовженням накопичення естетичного досвіду молодших школярів та удосконалення емоційно-ціннісних переживань учнів у сфері технологічної освіти виступає позаурочна робота, яка дає змогу організувати творчий технологічний процес за інтересами, бажаннями та можливостями учнів молодшого шкільного віку. Позаурочна робота сприяє виникненню спільного колективного естетичного почуття під час зустрічі з красою праці майстрів своєї справи, довершеністю техніки та гармонійного результату трудової діяльності. І третім шляхом формування естетичних почуттів молодших школярів є трудове навчання в сім'ї. В родині закладаються основи естетичного ставлення дітей до цілей, процесу та результатів праці. Естетичні аспекти присутні як в самому процесі трудової діяльності (краса дії), так і в її результатах (краса продукту), і вони мають розкриватися батьками всіма можливими педагогічно доцільними засобами. Представлені шляхи мають діяти комплексно, оскільки результати в одній сфері обумовлюють ефективність інших. Тільки у взаємодії визначених шляхів можливо досягнути високого рівня формування естетичних почуттів молодших школярів у трудовому навчанні.

Ключові слова: естетичні почуття, трудове навчання, молодші школярі, формування естетичних почуттів.

Постановка проблеми. В умовах переходу до ринкових відносин, розбудови самостійної Української держави, потреби здійснення активного соціально-економічного зростання консолідуючою ланкою, здатною об'єднати людей, стимулювати національне відродження, виступає духовність.

У духовності поєднуються емоційні та інтелектуальні можливості особистості, які виражаються у ціннісних орієнтаціях, творчій діяльності, моральних установках.

Ж. Маценко пов'язує духовність учнів з певними сферами особистості: розумовою (пізнання світу на чуттєвому рівні); почуттєвою (переживання духовних станів); моральною (засвоєння гуманістичних принципів співіснування); вольовою (опанування саморегуляцією); естетичною (формування естетичної свідомості) [2].

Отже, формування естетичної свідомості є одним з компонентів духовного розвитку особистості, який пов'язаний з розвитком естетичних почуттів учнів будь-якої вікової категорії (і молодших школярів у тому числі). Розуміння краси навколишнього середовища, гармонійності людських взаємовідносин, бажання перетворювати світ за законами краси формується в учнів молодшого шкільного віку на різних предметах. Значна роль серед них відводиться урокам технологічної освітньої галузі, оскільки саме на уроках праці у молодших школярів є можливість зустрітися з прекрасними художніми творами народного прикладного мистецтва, сформувати позитивне ставлення до трудової діяльності як конструктивної продуктивної роботи, засвоїти закони та принципи краси у створенні власних виробів, розкрити світ своїх почуттів відповідно до процесу та результату праці.

Таким чином, формування естетичних почуттів молодших школярів сьогодні обумовлене потребою підвищення рівня духовності суспільства і технологічне навчання відіграє у цьому процесі важливу роль.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему естетичного виховання досліджували вітчизняні педагоги Е. Водовозова, Е. Михеєва, С. Русова, К. Ушинський. Філософсько-естетичні питання розглядаються в наукових працях В. Андрущенко, Ю. Борева, І. Гончарова, М. Киященко, В. Ядова. Естетичне виховання привертає увагу таких соціологів, як Л. Аза, С. Войтович, М. Горлач, В. Тарасенко, та культурологів П. Гнатенко, З. Гіптерс, Є. Семенюк. Психологічні аспекти естетичного виховання розкриваються такими вченими, як Б. Ананьєв, Л. Божович, Л. Виготський, І. Кон, Б. Теплов та інші.

Метою статті є визначення шляхів формування естетичних почуттів учнів молодшого шкільного віку в трудовому навчанні.

Для вирішення даної проблеми звернімося до нормативно-правових документів, які регламентують освітній процес в початковій школі. І в першу чергу до Державного стандарту початкової освіти (2018 р).

Метою технологічної галузі у даному документі визначено формування ключових компетентностей в галузі техніки і технологій в учнів молодшого шкільного віку, здатності перетворювати навколишній світ без заподіяння йому шкоди і створення умов для творчої самореалізації школярів, культурного і національного самовираження [1, с. 5].

Відповідно до мети окреслено основні завдання технологічної галузі. Здобувачі освіти мають навчитися втілювати творчий задум у готовий виріб, дбати про власний добробут, ефективно працювати з природними матеріалами і творчо застосовувати традиційні та сучасні ремесла.

Аналіз мети та завдань технологічної галузі свідчить про те, що трудове навчання в початковій школі спрямоване на формування естетичного ставлення до праці та людей праці, переживання краси у власноруч створених виробах та творах декоративно-прикладного мистецтва, позитивний відгук на суспільно корисний результат трудової діяльності та власну успішність в праці, бажання творити за законами краси та гармонії.

У Державному стандарті початкової освіти зазначено, що на виконання поставлених цілей молодші школярі мають виготовляти вироби за власним розробленим задумом. Слід зазначити, що задум передбачає варіативність форм, розмірів, кольорів, конструкційних матеріалів, технік, сюжетів тощо. Задум створюється відповідно до власних естетичних ідеалів і у своєму реальному втіленні викликає позитивні емоції як результат трудової діяльності, який має матеріальну, естетичну та суспільну цінність.

Важливу роль у формуванні естетичних почуттів молодших школярів має зразок виробу, оскільки саме у ньому учні навчаються бачити певну досконалість, красу та гармонію естетичних засобів художньої виразності, розуміти співвідношення частин і цілого, фонових епізодів і центральних фігур, фантазії та реальності, аналізувати яскравість фарб і різнобарвність нюансів, відчувати співмірність матеріалів та відповідність технік. В учнів розширюється поняття естетичного ідеалу,

формується ставлення до декоративно-ужиткового мистецтва як взаємозв'язку краси й праці.

У трудовій діяльності школярі навчаються створювати образ за графічним зображенням та керуватися ним у процесі роботи. Графічне зображення відрізняється певною умовністю та схематичністю. У ньому зафіксовані тільки формуючі елементи. Образи, які виникають в уяві учнів за такими схематичними зображеннями, відрізняються між собою і показують емоційно-чуттєвий досвід школярів. Емпатійне розуміння цих образів відкриває переживання молодших школярів.

Слід зазначити, що у трудовому навчанні учні формують уміння самостійно добирати конструкційні матеріали для свого виробу, підбирати потрібні технології. Вони засвоюють принципи гармонійного поєднання матеріалів, які мають різні властивості та характеристики, навчаються використовувати різноманітні техніки для втілення уявного образу в реальний виріб.

Естетичні враження виникають в учнів і тоді, коли набутий трудовий досвід дає їм змогу виконувати практичні завдання у побуті. Краса власноруч створених витинанок виступає основою дизайнерських рішень, різнобарвні аплікації стають у пригоді як вітальні листівки, сувенірні подарунки, а в фігурках оригамі міститься емоційний заряд дитячої іграшки і витонченість східної статуетки. Культурно-історичний досвід людства привласнюється школярами у трудовій діяльності, з кожним виготовленим виробом вони піднімаються вгору щаблями духовного удосконалення, а естетичні переживання розширюють поле естетичного сприйняття мистецтва, праці та життя.

Особливе значення для розвитку естетичних почуттів учнів молодшого шкільного віку має презентація виробів: виставки дитячих робіт, вернісажі дитячої творчості, аукціони витворів дитячої майстерності. Такі заходи вражають різноманітністю сюжетів, гармонійністю втілення, красою задумів.

Окремо слід зазначити роль декоративно-ужиткового мистецтва у формуванні естетичних почуттів молодших школярів. Спілкування з творами народної творчості формує в учнів естетичний смак. Твори народних умільців поєднують у собі красу форм і пластику рухів, гармонію кольорів і динаміку ритмів, естетику втілення і практичність використання. У такому разі естетичні почуття виникають і щодо краси художнього твору, і краси праці.

Таким чином, естетичні почуття стимулюють подальше спілкування з художніми творами, бажання самому бути творцем прекрасного, перетворювати своє життя за законами краси та гармонії.

В аспекті нашого дослідження розглянемо і Типові програми початкової освіти Нової української школи.

В освітній програмі початкової школи, створеної колективом під керівництвом Р. Шияна, визначено чотири змістові лінії: «Технічна творчість і техніка», «Світ технологій», «Світ ремесел», «Побут» [4].

Перша змістова лінія «Технічна творчість і техніка» передбачає залучення учнів молодшого шкільного віку до творчої діяльності у процесі конструювання та моделювання під час самостійної або колективної роботи з конструктором. Мета такої діяльності – розвиток просторової уваги, творчого та технічного мислення через читання малюнків та графічних зображень. Учні мають виконувати макетування об'ємних моделей транспортних засобів, будинків, роботів тощо. Конструювання та оздоблення моделей сприяє засвоєнню гармонії форм, ритміки кольорів.

Як було зазначено вище, творча діяльність обов'язково пов'язана з виявом певних емоцій та почуттів. Нові конструкторські об'єкти вибудовуються школярами за вимогами симетричності, співзвучності кольорових гам, за принципами гармонійного поєднання елементів та деталей конструкції. В уяві учнів вимальовуються образи згідно з їх естетичними ідеалами та естетичними смаками. Результатом такої творчої діяльності стають моделі та об'єкти, які викликають безпосереднє емоційне

переживання учнів, що виражається у певному ставленні до продукту творчої праці і базуються на попередньому естетичному досвіді школярів.

Друга змістова лінія «Світ технологій» спрямована на формування у молодших школярів здатності планувати власну діяльність у процесі вивчення конструкційних матеріалів – від розпізнавання їх на дотик до аргументованого добору для створення виробу, виконувати найпростіші способи їх обробки.

Головним завданням даної змістової лінії є набуття технологічного досвіду завдяки опануванню довідникових посібників та книжок з ілюстраціями до творів, наборів малюнків, мультфільмів, відеофільмів про виробництво, здійснення екскурсій на виробництво. Опрацювання переліченої продукції про трудову діяльність акумулює не лише технологічний досвід молодших школярів, але й формує естетичні почуття, які стосуються краси людської праці, естетичного боку результатів трудової діяльності, гармонії людини та природи, співзвучності технічної творчості та комфортності життєдіяльності людей.

У трудовому навчанні учні молодшого шкільного віку знайомляться з властивостями конструкційних матеріалів, їх характеристиками, які дають змогу надалі використати їх для втілення власного естетичного творчого образу. Оволодіння прийомами роботи з різноманітними матеріалами, гармонійного доповнення та поєднання матеріалів розширює простір фантазії учнів початкової школи та викликає в їх уяві нові естетичні образи. Таким чином, завдяки формуванню естетичних почуттів школярі утверджують себе у світі краси. Іншими словами, відбувається естетичне опанування особистістю школяра трудового середовища.

Змістова лінія «Світ ремесел» покликана формувати в учнів ставлення до творів декоративно-ужиткового мистецтва та ремесел як культурної спадщини українського народу, а також вміння створювати та оздоблювати прості вироби за зразком чи власним задумом із застосуванням традиційних ремесел або технік декоративно-ужиткового мистецтва.

Зміст даної змістової лінії долучає учнів початкових класів загальноосвітньої школи до національної культурної спадщини. Відвідування (реальне чи віртуальне) майстерень народних умільців, музеїв декоративно-ужиткового мистецтва відкриває школярам естетичний простір української культури. Краса народних виробів, довершеність форм і різноманітність кольорів, розмаїття матеріалів та технік, гармонійне з'єднання естетичного й практичного викликає в учнів естетичні переживання. З кожним дотиком до творів народної майстерності школярі навчаються бачити та відчувати красу, що стає новим поштовхом до власної естетичної творчості. Актуалізація їх естетичних почуттів дає змогу відчути унікальність та своєрідність навколишнього середовища.

І остання змістова лінія «Побут» спрямована на перенесення засвоєних трудових умінь у сферу власної життєдіяльності. При цьому виконання практичних завдань у власному побуті також здійснюється за принципами естетичної діяльності. У такому разі трудова діяльність дає змогу зробити світ навколо себе естетичним і, як наслідок, насолоджуватися його красою, отримувати естетичні враження від власної праці та її результатів.

Отже, аналіз Типової програми початкової школи технологічної освітньої галузі виявив, що накопичення трудового досвіду пов'язане з розвитком емоційної сфери молодших школярів, а саме: переживання краси у творах декоративно-ужиткового мистецтва, позитивне ставлення до результатів творчої технологічної діяльності, емоційний відгук на втілення естетичних ідеалів у власних výroбах, засвоєння законів краси та гармонії навколишньої дійсності.

Аналіз Типової освітньої програми для закладів загальної середньої освіти, розробленої колективом під керівництвом О. Савченко, дав подібні результати.

Програма також має чотири змістові лінії: «Інформаційно-комунікаційне середовище», «Середовище проектування», «Середовище техніки і технологій» та «Середовище соціалізації».

Змістова лінія «Інформаційно-комунікаційне середовище» спрямована на розвиток асоціативно-образного та критичного мислення і охоплює питання «гармонійного поєднання функціональності та естетичності у виробі; пошуку та опрацювання тематичної інформації у взаємодії з іншими; дослідження природних, штучних і синтетичних матеріалів; розрізнення та читання графічних зображень; конструювання виробів з готових деталей».

Зміст даної лінії структурований за способом проєктної технологічної діяльності та інтегрує естетику людської комунікації й естетичність творчого самовираження.

Змістова лінія «Середовище проектування» має на меті «реалізацію творчого потенціалу учнів, створення умов для продукування ідей, вибору особисто привабливих об'єктів праці; дизайнерське проектування – моделювання і конструювання; виконання елементарних графічних зображень; добір матеріалів за їх властивостями; читання інструкційних карток із зображеннями для поетапного виготовлення виробу».

Дана лінія передбачає інтеграцію творчих, дизайнерських, графічних аспектів праці, які дають змогу учням створювати привабливі вироби, викликаючи естетичне задоволення результатами трудової діяльності.

Змістова лінія «Середовище техніки і технологій» передбачає формування навичок поетапного виготовлення корисних й естетичних виробів за визначеною технологією, використання різноманітних конструкційних матеріалів і засвоєння принципів їх поєднання, застосування традиційних та сучасних технологій з метою розширення простору творчості.

Змістова лінія «Середовище соціалізації» характеризується розвитком в учнів молодшого шкільного віку здатності бачити корисність та естетичність виробу, оцінювати та презентувати результати проєктно-технологічної діяльності, обговорювати їх переваги з іншими; ефективно використовувати створені вироби; долучатися до благочинної діяльності; бачити красу в побуті, самообслуговуванні та якісно облаштовувати свій життєвий простір [3].

Отже, проведений аналіз основних освітніх документів (Державного стандарту початкової освіти та Типових освітніх програм Нової української школи у технологічній галузі) свідчить про те, що *одним зі шляхів формування естетичних почуттів молодших школярів є трудове навчання в закладі загальної середньої освіти*. У трудовій діяльності в початковій школі в учнів молодшого шкільного віку формується здатність до естетичних переживань у сфері праці, вияву суб'єктивних естетичних почуттів на об'єктивні виражальні форми трудової діяльності, створюються нові естетичні враження під впливом творів декоративно-ужиткового мистецтва українського народу.

Формування естетичних почуттів молодших школярів у позакласній роботі з трудового навчання є другим і не менш важливим шляхом. Ця робота виступає логічним продовженням процесу розширення і поглиблення уявлень школярів про працю та виробництво, удосконалення трудових умінь і навичок, накопичення досвіду власної творчої трудової діяльності і відповідного емоційно-ціннісного ставлення до неї. Вона складає вагомий частку всього процесу формування особистості учня початкової школи.

Позакласна робота сприяє не тільки удосконаленню технологічного досвіду учнів, але й дає змогу розширити емоційно-естетичні враження молодших школярів у сфері праці. Учні мають можливість усвідомити важливу триаду понять: треба-важко-красиво (за В. Сухомлинським).

До системи позакласної роботи з трудового навчання належать позаурочна, власне позакласна та позашкільна ланки.

Позаурочна робота виходить за межі розкладу уроків, спрямована на виконання певних практичних робіт за завданням вчителя (спостереження за трудовою діяльністю людей різних професій, виконання проєктних робіт у сфері праці, знайомство з майстрами українського прикладного мистецтва) і сприяє виникненню

спільного колективного естетичного почуття під час зустрічі з творами декоративно-ужиткового мистецтва, красою праці майстрів своєї справи, довершеністю техніки та гармонійного результату трудової діяльності.

Власне позакласна робота – гуртки, виставки, олімпіади – відбувається на шкільному рівні і характеризується розширенням сфери естетичних почуттів за рахунок участі у праці школярів різних вікових категорій з різним досвідом естетичної діяльності та різним рівнем естетичної свідомості.

Позашкільна робота проводиться в різних культурно-освітніх установах (будинках творчості, будинках школяра), таборах праці та відпочинку, включає міські заходи, присвячені різноманітним подіям. Діяльність таких установ менш регламентована і тому має більше сфер трудової творчості, яка, безумовно, пов'язана з естетичними аспектами.

Важливо зауважити, що особливістю поурочної роботи є її здійснення за уподобаннями, актуальними потребами та інтересами учнів. А відповідно, вона викликає позитивні емоції щодо технологічної сфери і дає кращий результат, який створено з душею, натхненням, бажанням отримати високоякісний досконалий продукт і в плані його практичності, і в аспекті його естетичності.

Значний позитивний ефект у позаурочній роботі дає використання ігрових форм. Такі трудові операції надають яскравий емоційний заряд, зацікавлюють, мобілізують, стимулюють: «Пригоди у Королівстві Сміття», «Чепурушка», «Бюро краси і гармонії», «Новорічна майстерня» тощо. Цінність таких ігор полягає в тому, що учні захоплено створюють неповторні речі, які радують красою, погодженістю форм, гармонійним поєднанням матеріалів, довершеністю будови, співзвучністю кольорів. Школярі співвідносять свої вироби з власними уявленнями про естетичний ідеал, розширюють художній кругозір, відчують насолоду від естетичного результату праці.

Слід зазначити, що формуванню естетичних почуттів учнів початкових класів загальноосвітньої школи сприяє аналізування продуктів трудової діяльності, знаходження цікавих естетичних рішень, причин успіху та невдач, виділення помилок для подальшого їх усунення, порівняння трудових перемог різних учнів з метою позитивного оцінювання їх внеску в досягнення результату.

Дуже важлива ця діяльність для молодших школярів, віковий період яких за психологічними характеристиками сприяє формуванню естетичного ідеалу, виробленню естетичних смаків, розвитку естетичного ставлення до навколишнього світу, усвідомленню значущості естетичного начала у нашому житті.

Отже, у позаурочній роботі з трудового навчання у учнів молодшого шкільного віку розвиваються естетичні і художні смаки, поглиблюються їх знання у сфері праці, розвиваються творчі здібності, виховуються почуття краси. І завдання як вчителів, так і батьків – максимально залучати молодших школярів до різноманітних форм позакласної роботи для забезпечення їх всебічного розвитку (і естетичного у тому числі) не тільки під навчальних занять, але й у позаурочний час.

Слід зауважити, що формування естетичних почуттів учнів молодшого шкільного віку у трудовому навчанні під керівництвом вчителя початкової школи або вихователя з позакласної роботи не буде достатньо ефективним, якщо воно не буде логічно продовжуватися в родині школярів. Тільки його систематичність, послідовність та безперервність виступають запорукою результативності оволодіння законами краси у предметному полі, діяльній площині, сфері взаємовідносин з оточенням.

Отже, третім шляхом формування естетичних почуттів молодших школярів є трудове навчання в сім'ї.

Саме в родині закладаються основи моральності людини, формуються норми поведінки, розкриваються внутрішній світ та індивідуальні якості особистості. Сім'я сприяє самоствердженню дитини, стимулює її соціальну, творчу активність, розкриває індивідуальність, і, звичайно, не залишаються поза увагою питання естетичного виховання.

В родині закладаються основи естетичного ставлення дітей до цілей, процесу та результатів праці. Естетичні аспекти присутні як в самому процесі трудової діяльності (краса дії), так і в її результатах (краса продукту), і вони мають розкриватися батьками всіма можливими педагогічно доцільними засобами. Необхідно допомогти дитині побачити у праці джерело радості, світлого комфортного життя, відчути насолоду від власноруч створених сімейних цінностей. Для цього треба залучати молодших школярів до благоустрою квартири, розробки та втілення дизайнерських рішень, створення умов повноцінного родинного відпочинку, опанування нових господарських технологій, раціоналізації та вдосконалення трудових операцій у здійсненні сімейних справ.

Батьки мають доручати дитині посильні трудові справи, при цьому важливо спиратися на вміння та навички, що були сформовані під час трудового навчання в школі. Зокрема, опанування дитиною технік роботи з папером та природними матеріалами можна використати у підготовці свята Нового року: виготовлення фігурок технікою оригамі та пап'є маше для прикрашення ялинки, створення малюнків у площинній та об'ємній аплікації, картини у техніці квілінгу можуть використовуватися для дизайнерських святкових рішень, а сувеніри-подарунки до новорічного свята доцільно підготувати з природних матеріалів (шишок, гілочок, висушеного листя, каштанів тощо). Всі ці вироби посилять естетику свята і, як наслідок, викличуть естетичні переживання ставлення до сімейних традицій.

Значна роль у формуванні естетичних почуттів молодших школярів у трудовому навчанні в родині відводиться самообслуговуванню. Учні початкових класів загальноосвітньої школи навчаються пришивати ґудзики, чистити та лагодити одяг та взуття, сервірувати стіл, «лікувати» книжки тощо. Батьки мають не тільки роз'яснювати дитині потребу формування цих трудових умінь, але й показувати, що вони сприяють естетиці у зовнішньому вигляді, красі традиційних сімейних обрядів, гармонійності навколишнього предметного середовища. У такому разі трудова діяльність виступає умовою естетичних переживань різноманітних аспектів життєдіяльності молодшого школяра.

Висновки. Формування естетичних почуттів учнів молодшого шкільного віку у трудовому навчанні може здійснюватися різними шляхами: 1) у шкільному навчанні на уроках праці; 2) у позакласному навчанні; 3) у родинному колі. Представлені шляхи, безперечно, мають діяти комплексно, оскільки результати в одній сфері обумовлюють ефективність інших. Тільки у взаємодії визначених шляхів можливо досягнути високого рівня формування естетичних почуттів молодших школярів у трудовому навчанні.

Література

1. Державний стандарт початкової загальної освіти від 21 лютого 2018 року № 87. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>
2. Маценко Ж. М. Духовність: феномен психології та об'єкт виховання. Київ: Освіта України, 2010. 100 с.
3. Типова освітня програма початкової освіти, розроблена під керівництвом Р. Б. Шияна. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2020/11/20/Shiyana.pdf>
4. Типова освітня програма початкової освіти, розроблена під керівництвом О. Я. Савченко. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2020/11/20/Savchenko.pdf>

References

1. Derzhavnyi standart pochatkovoї zahalnoi osvity vid 21 liutoho 2018 roku № 87 [State standard of primary general education dated February 21, 2018 № 87]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti> [in Ukrainian].

2. Matsenko, Zh. M. (2010). *Dukhovnist: fenomen psykholohii ta ob'ekt vykhovannia* [Spirituality: the phenomenon of psychology and the object of education]. Kyiv: Osvita Ukrainy [in Ukrainian].

3. *Typova osvithnia prohrama pochatkovoï osvity rozroblena pid kerivnytstvom R.B. Shiyana* [A typical educational program of primary education developed under the guidance of R.B. Shiyana]. URL:<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%-20serednya/programy-1-4-klas/2020/11/20/Shiyana.pdf> [in Ukrainian].

4. *Typova osvithnia prohrama pochatkovoï osvity rozroblena pid kerivnytstvom O.Ia. Savchenko* [A typical educational program of primary education was developed under the guidance of O.Ya. Savchenko]. URL:<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%-20serednya/programy-1-4-klas/2020/11/20/Savchenko.pdf> [in Ukrainian].

Shevchuk M. A.

candidate of pedagogical sciences,

Associate Professor of Pedagogy, Primary Education and Educational Management

Nizhyn Mukola Gogol State University

m.a.shevchukk@gmail.com

orcid.org/0000-0002-6402-7400

WAYS OF FORMATION OF AESTHETIC FEELINGS JUNIOR SCHOOLCHILDREN IN LABOR EDUCATION

The article highlights the urgency of the problem of forming aesthetic feelings in labor education in primary school in the context of the national revival of Ukraine. The author identifies ways to form the aesthetic feelings of primary school children, analyzing the main legal documents of primary school (State Standard of Primary Education and Standard educational programs of the New Ukrainian School). The main way, according to the author, is the implementation of the provisions of the technological industry in the educational process of primary school. Labor education in primary school is aimed at forming the aesthetic attitude of junior students to work and working people, the experience of beauty in their own products and works of Ukrainian decorative and applied arts. Extracurricular work is a logical continuation of the accumulation of aesthetic experience of junior schoolchildren and improvement of emotional and value experiences of students in the field of technological education, which allows to organize the creative technological process according to interests, desires and opportunities of primary school students. Extracurricular activities contribute to the emergence of a common collective aesthetic sense during a meeting with the beauty of the work of masters of their craft, the perfection of technology and the harmonious result of work. And the third way to form the aesthetic feelings of younger students is labor training in the family. The family lays the foundations of children's aesthetic attitude to the goals, process and results of work. Aesthetic aspects are present both in the process of labor activity (beauty of action) and in its results (beauty of product), and they should be revealed by parents by all possible pedagogically expedient means. The presented ways should work comprehensively, because the results in one area determine the effectiveness of others. Only in the interaction of certain ways it is possible to achieve a high level of formation of aesthetic feelings of junior students in labor training.

Key words: aesthetic feelings, labor training, junior schoolchildren, formation of aesthetic feelings.